

Nr 85.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn m. m.

(3:e avd.)

I proposition nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 50, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i proposition nr 135, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 13 mars 1953, föreslagit riksdagen att dels till Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn för budgetåret 1953/54 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 411 000 kronor, dels ock till Lån till stiftelsen Skärbo barnhem för vissa reparationsarbeten m. m. för budgetåret 1953/54 å kapitalbudgeten, under fonden för låneunderstöd, anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

Enligt särskilda av 1948, 1951 och 1952 års riksdagar godkända grunder utgår statsbidrag till fyra enskilda psykopathem för barn, nämligen Mellansjö och Råbylunds skolhem samt Skärbo och Frölundaborgs barnhem. Avtal rörande de närmare villkoren för statsbidraget har träffats mellan medicinalstyrelsen och huvudmännen för hemmen. I övrigt gäller kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 303; ändr. 270/1942 och 557/1952) angående statsbidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn. Huvudmännen för de fyra psykopathemmen har uppsagt avtalen med yrkande om höjt statsbidrag.

Frågan om vården av psykopatiska och nervösa barn har tidigare varit föremål för utredning genom medicinalstyrelsen och socialstyrelsen. Utredningen avsåg bl. a. spörsmålet om organisationen och tillsynen av psykopatanstalterna för barn. Styrelserna kunde härutinnan på grund av principiella meningsskiljaktigheter icke framlägga något enhetligt utredningsresultat. Utredningen föranledde i denna del icke heller något förslag till riksdagen. Däremot framlades på grundval av utredningen förslag rörande ändrade grunder för statsbidraget till driften av de fyra enskilda psykopathemmen. Enligt detta förslag skulle statsbidraget, vilket då i enlighet med gällande statsbidragskungörelse utgick med 2 kronor per dag och vårdad elev, i stället utformas såsom ett platshidrag, vars storlek skulle bestämmas genom avtal mellan kronan och huvudmännen.

De enskilda psykopathemmen äges av institutioner utan nämnvärda egna tillgångar. Anstalterna har haft att kämpa med stora ekonomiska svårig-

heter, och verksamheten har kunnat fortsättas endast tack vare ett successivt ökat stöd från statens sida. Med den avvaktande hållning till frågan om utbyggnad av anstaltsorganisationen på detta område, som hittills inlagts, har dock detta stöd inskränkt sig till de åtgärder, som ansetts oundgängligen nödvändiga för att täcka de mest aktuella utgiftsbehoven. Anstalterna är numera i ett sådant skick, att en materiell upprustning, avseende såväl nybyggnads-, ombyggnads- och reparationsarbeten som inventarieanskaffning, snarast bör vidtagas, om icke verksamheten för framtiden skall äventyras. Departementschefen anser det därför nödvändigt, att man skyndsamt upptager frågan om anstalternas organisatoriska ställning till slutgiltig prövning. En förnyad utredning härom anses således nu böra komma till stånd. Härvid bör behovet av erforderliga åtgärder för ekonomisk sanering och upprustning av hemmen prövas. Härjämte bör beaktas bl. a. spørsmålet om hur statens kontroll i fråga om hemmens ekonomi lämpligen bör ordnas.

De platsbidrag, som utgår till driften vid de fyra enskilda psykopathemmen enligt den 21 december 1951 träffade avtal, har visat sig otillräckliga, och bidragens bibehållande vid oförändrat belopp skulle förorsaka hemmen avsevärda förluster. Med hänsyn härtill anses erforderligt, att bidragen höjes. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att bidragen bestämmas till för Mellansjö skolhem 2 900 kronor, för Råbylunds skolhem 2 100 kronor, för Skårsbo barnhem 2 900 kronor och för Frölundaborgs barnhem 2 800 kronor, allt per plats och år. Förslaget innebär med det f. n. godkända platsantalet vid varje anstalt ett totalt bidragsbehov av omkring 348 000 kronor för år mot nu omkring 277 000 kronor. Härvid har räknats med en vårdavgift av 8 kronor för tre av hemmen och 7 kronor för det fjärde hemmet. Statskontoret har föreslagit, att vårdavgiften för samtliga ifrågavarande fyra anstalter bestämmas till 8 kronor, varigenom man skulle uppnå bättre överensstämmelse med tidigare relation mellan vårdavgifter och statsbidrag. Som en följd härav skulle platsbidraget till Råbylunds skolhem begränsas till 1 700 kronor. Såvitt av tillgängligt utredningsmaterial kan bedömas, föreligger för envar av anstalterna ett medelsbehov av ungefär den storlek, som medicinalstyrelsen angivit. Departementschefen anser sig därför vid statsbidragens bestämmande i stort sett böra utgå från styrelsens beräkningar. Såsom statskontoret föreslagit, anses emellertid vårdavgifterna böra bestämmas till 8 kronor för samtliga anstalter. Platsbidragen skulle i enlighet härmed böra fastställas till resp. 2 900, 1 700, 2 900 och 2 800 kronor. Då utredningsmaterialet medger endast en ungefärlig beräkning av den erforderliga bidragshöjningen, kan det vid en närmare prövning visa sig, att någon mindre jämkning av de nu angivna beloppen kan vara motiverad. Det förordas därför, att det — därest riksdagen icke framställer erinran däremot — må ankomma på Kungl. Maj:t att med huvudmännen träffa nya avtal, som tillförsäkrar hemmen förhöjda statsbidrag i huvudsaklig

överensstämmelse med vad i det föregående föreslagits. De nya avtalen anses såvitt angår Mellansjö och Råbylunds skolhem böra gälla fr. o. m. den 1 januari 1952 och beträffande övriga två hem fr. o. m. den 1 januari 1953.

För innevarande budgetår har platsbidragen till ifrågavarande fyra barnhem beräknats till 275 000 kronor. Vid bifall till vad nyss förordats kan medelsbehovet för dessa hem beräknas öka med 64 000 kronor till 339 000 kronor. För övriga anstalter beräknas i likhet med medicinalstyrelsen 72 000 kronor. Anslaget till bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn anses sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 411 000 kronor.

Departementschefen anser det nödvändigt att vissa byggnader vid Skårsbo barnhem repareras och att hemmet förses med vissa nya inventarier. Kostnaderna för de oundgängligaste av de föreslagna åtgärderna beräknas till 60 000 kronor. Med hänsyn till anstaltens ekonomiska ställning förordas att statsmedel ställas till förfogande för ändamålet. Det statliga stödet anses böra lämnas i form av ett ränte- och amorteringsfritt lån. Såsom villkor för lånets erhållande anses böra föreskrivas, att anstalten ställer säkerhet, som av Kungl. Maj:t godkännes. Vid lånet föreslås vidare skola knytnas det villkoret, att detsamma skall återbetalas, om verksamheten nedlägges eller icke upprätthålles på tillfredsställande sätt. Medel för lånet föreslås anvisade under fonden för låneunderstöd.

Utskottet, som tillstyrker att på Kungl. Maj:t får ankomma att med huvudmännen träffa nya avtal och att därvid företaga den mindre jämkning av de utav departementschefen angivna beloppen, som kan finnas motiverad, har icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får anmäla, att utskottet under hösten 1952 avlagt besök vid barnbyn Skå-Edeby.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 411 000 kronor;

b) till *Lån till stiftelsen Skårsbo barnhem för vissa reparationsarbeten m. m.* för budgetåret 1953/54 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

Stockholm den 24 april 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.